

ကွပ်။ ကွပ်သို့။ ကွပ်သို့။ ကွပ်သို့တိ။

ဝေါဟာရ ‘ကွပ်’/‘ကွပ်သို့’/‘ကွပ်သို့’ တစ်ဝှက် နှိကြိယာအိုတ်ရ။ ပဲ့အဘိဓာန်အာဟာလီဒေဂ် ‘ကွပ်’ ဝှံ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် to be silent ရ။ ‘ကွပ်သို့’ ဝှံပွန် ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် to be silent ကို ရ။ ‘ကွပ်သို့’ ဝှံ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် to be lost in thought, to be silent ပွန်ရ။ ဝေါဟာရ ‘ကွပ်ကွပ်’ ဝှံ နှိကြိယာဝိသေသနမွဲတဲ ညးကိုလဝ်အဓိပ္ပါယ် silently, secretly, quietly, privily ရ။ အတိုင်ပွက်အာဟာလီဒေ “to be silent” မွဲဂှ် ဝှံအဓိပ္ပါယ် “ဟုံဟိုအရေဝ်၊ ဟုံဗရူ ပါင်၊ သို့တံဒိုင်” မဒ်တဲ ဗတ်ဗွာမွဲ “စကားမပြော၊ အသံမပြု၊ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၊ တိတ်တိတ် နေသည်” မဒ်ရ။ ဆအဓိပ္ပါယ်ဏအ်မွဲသ်ခပ်ဟေင် အာဟာလီဒေထွေးလဝ်ဒ်တဲ အဓိပ္ပါယ်ခဲမဒေက် ဒိုင်မွဲသ်ဏီ အဲဝှံညာတ်ကေတ်ရ။ အဓိပ္ပါယ်မဒေက်ဒိုင် ပဲ့အဘိဓာန်အာဟာလီဒေဂ် ဗတ်အေဂ်လိက်မွဲ “to be still; to be static; to be stationary” မဒ်တဲ ဗတ်ဗွာမွဲ “မလှုပ်မရှက် ငြိမ်သည်” မ ဒ်ရ။ ဗတ်ဘာသာမန်မွဲ “ဟုံချီ၊ တန်ဒိုင်၊ တေဝ်ဒိုင်၊ (ညိုင်ဒိုင်)” မဒ်ရ။

(တင်သို့။ ပဲ့ခေတ်တဲဏအ် ပိုကောန်မန်တအ် ပဲ့မဟိုအရေဝ် မရပ်စပ်စကာတ်ဒိုင် ဝေါဟာရမွဲ ‘ညိုင်’/‘ညိုင်ဝတ်’ ဝှံတအ်ဂှ် ခဲဟုံသေင်ကိုဝေါဟာမန်ညုညု ပိုမဂှေ့ကေတ်လဝ်ခဲ နူကိုဝေါဟာရ ဗွာမွဲ ‘ငြိမ်’/‘ငြိမ်ဝပ်’ ဂှ်ရေဝင် ဂပ်ဂပ်သို့ရ။)

ဟိုမွဲနဲတုန် ဝေါဟာရမန် ‘ကွပ်’ ဝှံ ခဲနွံအဓိပ္ပါယ်(၂)သ်ရ။ အဓိပ္ပါယ်မွဲသ်ပထမဂှ် “ဟုံဟိုအရေဝ်၊ ဟုံဗရူပါင်၊ သို့တံဒိုင်”/ “စကားမပြော၊ အသံမပြု၊ ဆိတ်ဆိတ်နေသည်၊ တိတ်တိတ်နေသည်”/ “to be silent, to be quiet” မဒ်တဲ၊ အဓိပ္ပါယ်ခဲဒုတိယဂှ် “ဟုံချီ၊ တန်ဒိုင်၊ တေဝ်ဒိုင်၊ (ညိုင်ဒိုင်)”/ “မလှုပ်မရှက်၊ ငြိမ်သည်၊ ငြိမ်သက်သည်”/ “to be still; to be static; to be stationary” မ ဒ်ရ။ ပှော်အဓိပ္ပါယ်ခဲမနွံတ(၂)သ်ဂှ် ကာလပိုမစကာဝေါဟာရ ‘ကွပ်’ ဝှံမွဲ အဓိပ္ပါယ်မွဲမွဲသ် လေဝ် မွဲတွဟ်ခြာပိုကေတ်မာန်၊ ဟုံသေင်သ်ဂှ် မွဲဒ်မြိပ် မွဲအခိုင်ခပ် သိုအဓိပ္ပါယ်(၂)သ်ဝှံလေဝ် ပို ကေတ်ဝှံမာန်ရ။ ကာလပိုမိက်ဝှံကေတ် အဓိပ္ပါယ်မွဲမွဲသ် မွဲတွဟ်ခြာမွဲ နဲဥပုယ်မဝှံပီစကာခဲဂှ် ပိုဒးတိလဝ်ရေဝင်။ ဒးစကာထွေးကိုမွဲဥပမာမွဲ

“လှဟို၊ မင်ကွပ်ကွပ်။” = “မပြောနုဂှ်၊ တိတ်တိတ်နေ။” = “Don’t talk; be quiet.”
“လှချီ၊ မင်ကွပ်ကွပ်။” = “မလှုပ်နုဂှ်၊ ငြိမ်ငြိမ်နေ။” = “Don’t move; keep still.”

နဲဥပုယ်သ်ဝှံ “မင်ကွပ်ကွပ်” ဝှံသွး ယဝ်ပိုဟိုချူမွဲ အဓိပ္ပါယ် “မင်သို့တံသို့တံ” ဟာ၊ အဓိပ္ပါယ် “မင်တေဝ်တေဝ်”/“မင်ညိုင်ညိုင်” ဟာ၊ သိုအဓိပ္ပါယ်(၂)သ် ခဲဒ်အာမာန်တဲ ညိုင်ခဲဝှံသေင်ကွဲဂှ်

ပိုထပ်ပပင်စုတ် “လွဟို”/“လွချီ” အတိုင်ဥပွယ်မထွေးကိုလပ် ဗွဲလတူဝံ့မွး ဒန်အမိပွယ်မတွဟ်ငြ ခာဂ် ခေံသောင်ကွးအာဗွဲမလောန်ရ။

‘ကုဗ်’ — အဓိပ္ပါယ်(၁)။ (ဟံ့ဟိုအရေဗ် ဟံ့ဗရုပိုင် မံင်သို့တ်တ်) (ဧကားမပြော အသံမပြုဘဲ) ဆိတ်ဆိတ်နေသည်။ တိတ်တိတ်နေသည်။ **to be silent, to be quiet**

- ကျ်မိင်ဗရုဇာဒိသိုင်ဂအတ်ဝေင်တု ကျ်ကျူတိုန်ရ။ ဇာဒိသိုင်ဂမိုင်မိုင်တု “ကျ်ဂကူအယုတ်ဝံ ခေံကျူပြိုင်ကိုပိုရောင်သံ။ ယာ်ပိုစွေဟ်ကိုခေံတုန်လေဝ် ယုတ်တ်အာညိုင်ခေံကိုရ” ဂွတု ဇာ ဒိသိုင်ဂမိုင် ကုဗ်ကျေံအိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၁၇။ ၁-၄၉၁။ အစွေံ။) ပွဲမူဗွာ/ ထိုခြသေံ တို့၏ ဤသို့ဟောက်ကုန်၍ ကစားမြူးထူးသောကာလ၌ ထိုမြေခွေးသည်လည်း ဟောင်၏။ ခြသေံတို့သည် ထိုမြေခွေး၏အသံကို ကြားကုန်၍ “ဤမြေခွေးသည် ငါတို့နှင့်တကွ ဟောင် ၏” ဟု ရှက်စနိုးကုန်၍ ဆိတ်ဆိတ်နေကုန်၏။ (၅၅၀။ ၃-၉၄။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင် လိက်/ ---, all the Lions were together at the entrance of their leader's cave, roaring loudly and gambolling about as lions use. As they were thus roaring and playing, the Jackal too lifted up his voice. “Here's this Jackal, giving tongue along with us!” said the Lions; they felt ashamed, and **were silent**. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-46)
- (ကောန်တြာ်သိုင်ဂ်) စေံဟံ့ဥာ်ကရောံအွာရ။ ပွဲကာလဂ် ဗြဲမွဲဂ် လွဲမသွဲဂ် တရးစဲလဝ်တု ဂံ ခိုင်တ်ရ။ ကောန်တြာ်သိုင်ညာတ်လွဲဂ်တု ဓိတ်ကေတ်လွဲမွဲသွဲတု စကေံရ။ “တြာ်ဂ် ကျောင် ဇဟန်ကျေံသံ” (လဗြဲဂ်)ချပ်တု ကုဗ်ခိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၂၅။ ၁-၇၁။ အစွေံ။) ပွဲမူ ဗွာ/ (မင်းသားသည်) ဆရာနှင့်တကွ ရေချိုးအံ့သောငှာ သွား၏။ ထိုအခါ တယောက် သောမိန်းမအိုသည် နှမ်းတို့ကို အဖြူချွတ်၍ ဖြန့်ပြီးလျှင် စောင့်လျက်နေ၏။ မင်းသားသည် နှမ်းဖြူတို့ကိုမြင်၍ စားလိုသည်ဖြစ်၍ နှမ်းတဆုပ်ကို ယူ၍စား၏။ မိန်းမအိုသည်ကား “ဤ လုလင်သည် ချင်ခြင်းတပ်သောသူဖြစ်၏” ဟုအောက်မေ့လျက် တနံ့တနမဆို။ (၅၅၀။ ၃-၃၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ Now one day, he went to bathe along with his teacher. There was an old woman, who had prepared some white seeds, and strewed them out before her: there she sat, watching them. The youth looked upon these white seeds, and desired to eat; he picked up a handful, and ate them. “Yon fellow must be hungry,” thought she; but she said nothing, and sat **silent**. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-194)
- “ယံ့အွာပို၊ ပိုကတ်တံင်အွာပိုဂ် ကိုဂစိတ်လမျိုသတ် စံင်ယတ်တု ကိုမျိုက်ညးမွဲဂ် ပွဲဗိုတ်ပိ တေံ ပိုခိုက်ဟံ့ညာတ်သံ့အံ” ကွးဂ်ဂး။ “ဟာ်မင်ဗွာ၊ ဗေံမင်မွဲလဝ်ဒြပ်သိုင်ရောင်ဟာ။ ဇဖန် ဏံ ဝံ့စဖျုန်ဖဲရ၊ ဇဖန်ဏံ ဝံ့ဒြပ်သိုင်ရ၊ ဗေံလွဟို ဗေံကုဗ်” ရံဝံ့ဂးတု ဆေဝ်ကျေံကွးဂ်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၁၄။ ၃-၁၇။ အစွေံ။) ပွဲမူဗွာ/ “ဆရာ၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ဗေဒင်တို့၌ သူတပါး

ကိုသတ်၍ ချမ်းသာကိုပြုခြင်းမည်သည် မရှိသည်မဟုတ်တုံလော” ဟု(တပည့်သည်)ဆို၏။ “သင်ကား မင်း၏ဥစ္စာကို စောင့်၏။ များစွာသောငါး၊ အမဲတို့ကို စားရကုန်အံ့၊ ဥစ္စာကို ရကုန်အံ့၊ ဆီတိဆီတိနေလော့” ဟု တပည့်ကို မြစ်၏။ (၅၅၀။ ဒု-၆၃၉။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ The chief disciple of the family priest approached his teacher and asked, “Is it not written, Master, in our Vedas that there is no happiness for those who take the life of any creature?” The priest replied, “You are to bring here the king’s property, and we shall have abundant dainties to eat. Only **hold your peace.**” (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-30) (**hold/keep your peace** = to keep quiet even though there is something you would like to say/ Longman Dictionary)

- (သို့)ဇိတ်စားဂူကျပ်တု “မွှော့ယဲအာဟာ” သို့သွန် ဂူကျပ်ကွပ်ခိုင်။ “မူပဂူကျပ်ကွပ်ခိုင်ဂ် ရော” သိုင်ဂး။ (၅၅၀။ ၆-၄၇၂။ ၇-၁၆၉။ အစော့။) ပဲ့မူဗျာ/ “ရှင်မိဖုယား၊ အသိုနည်း၊ ရှင်မိဖုယားအား မချမ်းသာသလော” ဟုမေးတော်မူ၍ ထိုမိဖုယားသည် မင်း၏စကားကို မကြားသကဲ့သို့ပြု၍ သုံးကြိမ်မေးတော်မူသော်လည်း ဆီတိဆီတိသာနေ၏။ “ရှင်မိဖုယား၊ အဘယ်ကြောင့်စကားမဆို ဆီတိဆီတိနေဘိသနည်း” ဟုမေးတော်မူသည်ရှိသော်။ (၅၅၀။ စတု-၆၇။ ညောင်ကန်။) (ကွပ် = ဆိတ်ဆိတ်နေသည် = to be silent)

‘ကွပ်’ — အဓိပ္ပါယ်(၂)။ (ဟုံချီဟုံကသီ မင်တေဝိတ်)
 (မလှုပ်မရှက်၊ မလှုပ်ရှားဘဲ) ငြိမ်ငြိမ်နေသည်။ ငြိမ်သက်စွာနေသည်။
to be still; to be static; to be quiet

- “ယုံမိမအဲခါ၊ လျှပ်ဝှံဂ် အဲသွေးလမျို သွေးမိမခါရ။ မွှတ်တံဂ် ချေကျင်စိုပ်တု သိုပိုညးပိဝှံ သွေးချိုတ်ရ။ နဥပျါမဲ့အဲသွတု ကာလမွှတ်တံကျင်စင် ပဲ့ခြံသွတ်ဝှံဂ် အဲမဲ့ဒြေပ်တိတ်တု မိကို မခါဂ် ကွပ်ခိုင်လှအာရ။ ‘ခြံသွတ်ဝှံဂ် ဆဲဒြဲမဲ့ဝှံနွံရ’ ချေဂးတု ချေအာကျေရ။ တုမိကိုမခါ ဝှံဗွေးရ။” သင်ဝှံ(ဒြဲနန္ဒိယ) ဟိုကိုမိမခါတု တန်ခိုင်ရ။ ပဲ့ကာလဂ် မွှတ်ဂမ္ဘိုင် ဗိုင်စင်ဒရံ ကျင် ပဲ့ခြံနန္ဒိယဂ်တု ‘မိကိုမခါလှအာ ကွပ်ခိုင်ရ’ ဂကန်တု နန္ဒိယမဲ့ ဒြေပ်တိတ်အာရ။ မိမခါဂ်ကွပ်ခိုင် ဟုံကသီဇကုရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၈၅။ ဒု-၄၀၁။ အစော့။) (ဟုံကသီဇကု = ဟုံချီ၊ ဟုံပချီဇကု) (ကွပ်ခိုင်ဟုံကသီဇကု = မလှုပ်မရှက် ငြိမ်သက်စွာနေသည်)
- “ဒိုရသင်ဂ်တု ညးဂ် မဝှံပကင်ရင်ကိုန်ချင်ရော” အမတ်တံဂး။ ဒနပ်ခိုင်လူသိမဲ့ဆောဂ် လူသိ(ဗောဓိသတ်) ကိုအမတ်ကေတ်ဖျံဏာရ။ “ယံရအမတ်တံစီရေင် ဒေးသွာဝဲဗမ္မေဝှံဂ် ဒနပ်ဂ်ကွပ်ခိုင်ရ။ ယံရအမတ်တံစီရေင် ဟုံဒေးသွာဝှံဂ် ဒနပ်ဂ်ကတိုင်တိုန်တု တက်တရင် သွံရ” ဂးတု အမတ်တံဂိုင်လဝဲဒနပ်ဂ်တု ---။ (၅၅၀။ ၆-၄၆၁။ ၇-၁၂၆။ အစော့။) (ဝေါဟာရမန် ‘ကွပ်’ ဒှဲဝှံ နအဓိပ္ပါယ် ‘ဟုံချီ၊ မင်တေဝိတ်’ ဝှံလေဝဲကေတ်ဝှံ၊ နအဓိပ္ပါယ် ‘ဟုံဗရုရမ်သင် မင်သိုတ်တ’ ဝှံလေဝဲကေတ်ဝှံရ။ ကေတ်ဝှံမာန်သိုအဓိပ္ပါယ်ခါသင်ရ။) ပဲ့မူဗျာ/ “သုံးနှစ်သောကာလပတ်လုံး အဘယ်သူသည် ပြည်ကို မင်းပြုလိမ့်မည်နည်း” ဟု —

—၊ မေးလျှောက်သည်ရှိသော်၊ ---။ “ငါလာသည့်တိုင်အောင် ဤမြက်ခြေနင်းတို့သည် မင်းပြုကုန်လတ္တံ့” ဟုဘုရားလောင်းသည် မိမိ၏မြက်ခြေနင်းတို့ကို ချွတ်၍ပေးလိုက်၏။ ---။ အမတ်တို့သည် မြက်ခြေနင်းတို့ကို ရာဇပလ္လင်၌ထား၍ တရားကို ဆုံးဖြတ်ကုန်၏။ မကောင်းသဖြင့် ဆုံးဖြတ်သည်ရှိသော် မြေနင်းတို့သည် အချင်းချင်းတိုက်ခတ်ကုန်၏။ ထိုအမှတ်ဖြင့် တစ်ဖန်ဆုံးဖြတ်ကုန်၏။ ကောင်းစွာဆုံးဖြတ်မိသည်ဖြစ်အံ့၊ မြေနင်းတို့သည် **အသံမရှိ**ကုန်သည်ဖြစ်၍ **ငြိမ်သက်**စွာတည်ကုန်၏။ ---။ (၅၅၀။ တ-၈၁၄။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ For three years the slippers ruled the kingdom. The courtiers placed these straw slippers upon the royal throne, when they judged a cause. If the cause were decided wrongly, the slippers beat upon each other, and at that sign it was examined again; when the decision was right, the slippers **lay quiet**. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XI: p-82)

- (သွိုင်မဟာပနာဒဂုံ ဗိုသမာလေ့မိတ်မလေ့တဲ့ ဟုံဂြိုငံကအိတ်ဂုံရ သွိုင်အိန်ဗလးဏာ သမာလေ့ဒေဝတရ။) ကောန်ဒေဝတသမာလေ့ဂုံ ပဲ့မုက်ရေင်သွိုင် ပဲ့လတူအကာသဂုံ ပဒတ်ဒွိုင်တဲ့ ဝိုင်မွဲ တဲမွဲ ဝှော်မွဲ မတ်မွဲတံဂုံ သဝဲမွဲလွတ်တဲ့ လေ့ဗဂေင်ဒွိုင်ဇကုရ။ ဇကုမွဲလွတ်ဂုံ မံင်ကူဗိဒွိုင်တဲ့ ဟုံဂုံချီရ။ မဟာပနာဒညာတ်ရဲဝဲတဲ့ ဂြိုငံကအိညိရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၈၉။ ၇-၂၉၃။ အစွေဝံ။) (ပဲ့မူဗျာ/ သိကြားမင်းသည် ထိုအကြောင်းကိုသိ၍ “အချင်း၊ သွားချေ။ မဟာပနာဒမင်းသားကို ပြုံးရယ်စေ၍ လာလှည့်” ဟု နတ်သဘင်သည်ကို စေလိုက်၏။ ထိုနတ်သဘင်သည်သည် လာလတ်၍ မင်းယင်ပြင်ဝယ် ကောင်းကင်၌ရပ်လျက် ထက်ဝက်သောကိုယ်ကို ပြ၏။ လက်တဘက်၊ ခြေတဘက်၊ မျက်စိတဘက်၊ အစွယ်တချောင်းတည်း ရှိသည်ဖြစ်၍ က၏။ လှုပ်၏။ ကိုယ်ထက်ဝက်သာ တုန်လှုပ်၏။ ကြွင်းသောကိုယ်ထက်ဝက်သည် မတုန်မလှုပ်သည်ဖြစ်၏။ ထိုကိုယ်ထက်ဝက်သာ ကနေသော နတ်သဘင်သည်ကိုမြင်၍ မဟာပနာဒမင်းသားသည် အတန်ငယ် ပြုံးရယ်ခြင်းကို ပြု၏။ (၅၅၀။ စတု-၂၈၉။ ညောင်ကန်။) (ဇကုမွဲလွတ်ဂုံ မံင်ကူဗိဒွိုင်တဲ့ ဟုံဂုံချီ = ကိုယ်ထက်ဝက်သည် မလှုပ်ဘဲ ငြိမ်သက်စွာနေသည်) ပဲ့မူအင်္ဂလိက်/ Sakka, perceiving this, sent down a divine dancer, bidding him make prince Maha-panada laugh. Then he came and remained poised in the air above the royal courtyard, and performed what is called the Half-body dance: one hand, one foot, one eye, one tooth, go a-dancing, throbbing, flickering to and fro, all the rest **stone still**. Maha-panada, when he saw this, gave a little smile. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XIV: p-204)

‘ကုန်သွယ်’ — (ဟံ့ဗုဒ္ဓိအရေဝ် ဟံ့ဗရုပိုင် မင်သို့တ်တ်)
 (ဧကားမပြော အသံမပြုဘဲ) ဆိတ်ဆိတ်နေသည့်။ တိတ်တိတ်နေသည့်။
to be silent, to be quiet, to be speechless

- “ယုံခမိတံ၊ လျှာဟံ့ဂံ့ မူးတံထိုင်သးရ။ အတိက်လေဝ် အဲထောံသို့ကိုန်ရ” ဂးတဲ ကျပ်တြဲ ကုန်သွယ်ခွင်ရ။ ခမိဂမ္ဘိုင်အာတ်ပင်မိုင် ဇာတ်အတိက်တေံတဲ ကျပ်တြဲတံ့ကိုရ။ (၅၅၀။ ၆-၉။ ၁-၂၉။ အစောံ။) ဗတ်ဗွာ/ “ရဟန်းတို့၊ ငါဘုရားကို ယခုအခါ၌ သင်တို့ချီးမွမ်းကြ ကုန်၏။ ငါဘုရားသည် ရှေး၌လည်း အိမ်ထောင်နေခြင်းကို စွန့်ဖူးသည်သာလျှင်တည်း” ဟု မိန့်တော်မူ၍ ဆိတ်ဆိတ်နေတော်မူ၏။ ထိုအတိတ်အကြောင်းကို ရဟန်းတို့သည် နာကြား လိုသည်ဖြစ်၍ မြတ်စွာဘုရားကို တောင်းပန်ကုန်၍ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူ၏။
- “တဟင်အဋ္ဌပံတွအဲမွဲမွဲ နွံသုးဟာ” သေဋ္ဌိဗြသ္မာန်။ သေဋ္ဌိကုန်သွယ်ခွင် ဒဲဒြပ်မဟုတ်။ “မူပတွ အဲမကုန်သွယ်ခွင်ရော” သမ္ဘာဂး။ (၅၅၀။ ၆-၇၈။ ၁-၂၅၀။ အစောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “သင့်အား တစုံတခုသောဝတ္ထု၌ တောင့်တခြင်းသည် ရှိသလော” ဟု(သူဌေးမ)မေး၏။ ဤသို့မေးသော် လည်း (သူဌေးသည်) ဥစ္စာကုန်အံ့သည်မှ ကြောက်သောကြောင့် တစုံတခုသောစကားကိုမ ဆို အသံမရှိသည့်ဖြစ်၍သာလျှင် အိပ်၏။ ထိုအခါ ထိုမစ္ဆရိယသူဌေးကို မယားသည် “အ ရှင်၊ ဆိုလော့။ (အဘယ်ကြောင့် ဆိတ်ဆိတ်နေဘိသနည်း)” ဟုဆို၏။ (၅၅၀။ ၁-၃၇။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်လိက်/ “Well, then, have you a craving for anything?” (the wife asked him) But still **not a word would he say**, -- all because of his preposterous fear that he might waste his substance; but lay there **speechless** on his bad. “Speak, husband,” said the wife; ----. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-195) (not a word would he say = he was silent; he remained speechless)
- “---။ အလုံပိုန်ဒြပ်အဲဒိုက် နွံကိုလမုါ ဟံ့မွဲကိုလမုါ သိုဖအိုတ်ပစါစွဲတဲ သုဟ်ဂလိုင် တုပ်တုပ်ဟောင် အဲဒိုက်မပရအ်ကိုကွေံရအ်” သင်ခသေဋ္ဌိဂး။ “ဒ်ရသတ်ဝံ ဒ်ဒ်ကွေံဟာ” သိုင်သွာန်ပိလိယသေဋ္ဌိ။ “ဒ်ကွေံရအ်” ပိလိယသေဋ္ဌိဂး။ “လျှာဟံ့သင်ခသေဋ္ဌိ မှတ်ကျင် ကိုပိလိယသေဋ္ဌိရ၊ မူသေဋ္ဌိမကိုရော” သိုင်သွာန်၊ ပိလိယသေဋ္ဌိကုန်သွယ်ခွင်။ “ဪဝံ သွအ်မွဲတဲ သေဋ္ဌိမကိုဂီဒကတ်စုတ် မုဟ်ယာတ်သင်ခသေဋ္ဌိမူးဝံ ပကွေံဟာ” သိုင်သွာန်၊ (ပိလိယသေဋ္ဌိ)ကုန်သွယ်ခွင်ကို။ (၅၅၀။ ၆-၁၃၁။ ၁-၃၇၅။ အစောံ။) ပွဲမူဗွာ/ “---။ အလုံးစုံသော အသက်ရှိသောစည်းစိမ် အသက်မရှိသောစည်းစိမ်ကို နှစ်စုတို့ကိုပြု၍ ညီ မျှသောအဘို့ကို ပေး၏” ဟု(သင်္ခယသူဌေးသည် မင်းအား)လျှောက်၏။ မင်းသည် “ထို သင်္ခယသူဌေးဆိုသောစကားသည် မှန်သလော” ဟု ပိဋ္ဌိယသူဌေးကိုမေး၏။ “အရှင်မင်း ကြီး၊ မှန်ပေ၏” ဟု(ပိဋ္ဌိယသူဌေး)ဆို၏။ “သင့်ကိုလျှင်ကြံ၍လာသော သင်္ခယသူဌေးအား သင်သည်ပြုအပ်သော တစုံတခုသော ပူဇော်ခြင်းသည်၎င်း မြတ်နိုးခြင်းသည်၎င်း ရှိသ လော” ဟု(မင်းသည် ပိဋ္ဌိယသူဌေးအား)မေး၏။ ထိုပိဋ္ဌိယသူဌေးသည် ဆိတ်ဆိတ်နေ

၏။ “သင်သည် ထိုသင်္ခယုဋ္ဌေး၏ ပုဆိုးစွန်း၌ထည့်၍ ပေးအပ်သော တတုမ္မုဗ္ဗသော ဖွဲ့သည် ရှိသလော” ဟု(မင်းသည် ပိဋိယသူဋ္ဌေးအား)မေး၏။ ထိုစကားကိုကြား၍ (ပိဋိယသူဋ္ဌေးသည်) ဆိတ်ဆိတ်နေသည်သာလျှင်ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ ၁-၅၅၈။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မှုအင်္ဂလိက်/ “Sir”, said he (the Millionaire), “when in his need my friend confided in me, and came to seek my aid, I gave him the half, not only of my money, but of my live stock and of everything that I possessed.” “Is this so?” said the king to Piliya. “Yes, sire,” said he (Piliya). “And when, in his turn, your benefactor confided in you and sought you out, did you show him honour and hospitality.” Here Piliya **was silent**. “Did you have a half-quartern of pollard doled out into the corner of his cloth?” (the king asked) Still Piliya **was silent**. (The Jataka: Vol. I & II: Book I: p-288)

- နမဂ္ဂိုင်ကိုဝါ ဓိန်ဗမ္မးမသွာန်တကိုလေဝ် ဖေက်ဒုဟ်ဒေုပြာကတ်အာတု ဗမ္မိဟ်ဗြကဏင် သွံဒိုင် ဟံဟိုရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၁။ ၁-၅၉၅။ အစော့။) ပဲ့မှုဗျာ/ ပုဏ္ဏားမသည် မိမိသည် ပြုအပ်သောအမှု၏ ထင်ရှားအံ့သည်မှ ကြောက်သောကြောင့် ပုဏ္ဏားသည် အဖန်တလဲလဲမေးသော်လည်း ဆိတ်ဆိတ်နေသည်သာလျှင်ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ ၃-၂၃။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မှုအင်္ဂလိက်/ Again and again he asked, but she, fearing lest her deed should be discovered, **held her peace**. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-117) (she held her peace = she was silent)

‘ကုပ်သို့’ — (ဟံ့ဟိုအရေင် မင်သို့တ်တ်၊ နွံကိုအိန်ရီတပု၊ သို့လလံတ်) ဆိတ်ဆိတ်နေသည်။ ငြိမ်သက်သည်။ အိန္ဒြေရှိသည်။
to be silent, to be quiet, to be calm, to stay calmly

- “ယံ့အနန်၊ မှိုဟ်မသုန်ကွံ မစဉ်းညးတု မနွံကိုဗရမသျှင် ဗရမဇော်မှးဂှ် ဆလှဟ်ဝံဟံ့သေင်၊ ပဲ့ဘဝမတုတေံကိုလေဝ် ဒေုစဉ်းညးတု ဗရမသျှင် ဗရမဇော်ဂှ် ဒေုတံကြိုဂအတ်တတုရ။ ဥပးအရီမသုန်ကွံတုန်လေဝ် ဆပဲ့ဘဝလှဟ် မကုပ်သို့ဒိုင်ဟံ့သေင်၊ ပဲ့ဘဝမတုတေံကိုလေဝ် မကုပ်သို့ဒိုင်ကိုတုရ” (ကျပ်တြဲဂး။) (၅၅၀။ ၉-၁၈၃။ ၁-၅၁၉။ အစော့။) ပဲ့မှုဗျာ/ “(အာနန္ဒာ)၊ ဤစားကြွင်းစားတို့သည် ယခုအခါ၌သာလျှင် စားကြွင်းကိုစားကုန်၍ ကြော်ငြာကုန်သည်ကား မဟုတ်ကုန်သေး။ ရှေး၌လည်း ကြော်ငြာကုန်သလျှင်ကတည်း။ ဤဒါယကာတို့သည်လည်း ယခုအခါ၌သာလျှင် ငြိမ်သက်စွာနေကုန်သည် မဟုတ်သေး။ ရှေး၌လည်း ငြိမ်သက်စွာနေကုန်သလျှင်ကတည်း။” (၅၅၀။ ၃-၁၃။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မှုအင်္ဂလိက်/ The Master said, “Ananda, this is not the only time these pages have fed on broken meat, and made a great noise after it; they used to do the same in the olden days; and then too these lay brethren were just as **quiet** as they are now.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-66)

- “မူအရှုပ်မွေ့ရာ” (ဗောဓိသတ်သို့င်ခဉ် သွာန်တဂ္ဂကျင်ဇကု ခဉ်ဖြိုရ။) “ဘောဇိန်ညင် သွက်သို့င်ဗာရာဏသီစဂ် အဉ်အဲသို့က်ဂုံစရ။ ယံအဲဟုံဂုံစဂ် အဲသွးအိုတ်ကမျိုရ” ခဉ်ဖြို ဂး။ ဗောဓိသတ်ချပ်တဲ ကုမ်သို့င်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၂၉၂။ ဒု-၁၀၁။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ “ရှင်မ၊ အဘယ်ချင်ခြင်းနည်း” ဟု (ကျီးမိဖုယားကို) မေးသည်ရှိသော် “ငါသည် ဗာရာဏ သီမင်း၏ ဘောဇိန်ကိုစားလို၏။ ရှင်မင်းကြီး၊ ငါသည် ထိုဘောဇိန်ကိုရခြင်းငှာ မတတ် ကောင်းအံ့၊ ထို့ကြောင့် အသက်ကိုစွန့်အံ့” ဟုဆို၏။ ဘုရားလောင်းသည် ကြံလျက်နေ၏။ (၅၅၀။ ဒု-၅၅၆။ ညောင်ကန်။) (ကွပ်သို့ = ဆိတ်ဆိတ်နေသည်) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ ---: there’s something I want very much” (said Queen Crow.) “What is it?” asked he (King Crow). “I want some of the king’s food to eat; and as I can’t get it, I am going to die.” The Crow sat down to think. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-296)
- ဂစေံဂမ္ဘိုင် ပပ်အာဂွာဲစရ၊ ဂစေံဂမ္ဘိုင်အာကွေံတဲ ခွာဲဂစေံကို ကောန်ဂစေံသွတ်တံဂ်ကို ခွာဲ စွာဲဂ် စဗပေင်ဂွာဲတဲ ပဲ့ပယံဂစေံဂမ္ဘိုင်မစ်ဂ် ပါင်ဟာလပ် နဂိုင်မွဲလိုန်လပ်တိတဲ ကုမ်သို့င်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၈၄။ ဒု-၃၉၈။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ (ငှက်တို့သည်) အစာရှာသွားကုန်၏။ ယုတ်မာသောကျီးသည် ငှက်တို့သွားသောကာလ၌ အဥတို့ကိုလည်းကောင်း သားငယ်တို့ကို လည်းကောင်း ဝမ်းပြည့်အောင်စား၍ ထိုငှက်တို့လာသောကာလ၌ ငြိမ်သက်သည်ဖြစ်၍ ခံ တွင်းကိုဖွင့်၍ ခြေတစ်ဖက်ဖြင့်ရပ်၏။ (၅၅၀။ တ-၁၆၉။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ - ---, so they (the birds) went to their feeding ground. That sinner when they went away ate his bellyful of their eggs and young, and when they came again he stood **calmly** on one foot with his mouth open. (The Jataka: Vol. III & IV: Book VI: p-170)
- “ယုံသာခ၊ မွးတီမံင်ပေါဋ္ဌိကကိုဟာ” သို့င်သွာန်သာခရ။ သာခလေပ် ကုမ်သို့င်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၄၄၅။ ဒု-၆၉၃။ အစွောံ။) ပဲ့မူဗွာ/ ထိုအခါ နိဂြောမမင်းကြီးသည် စစ်သူကြီးသာခ ကို “သာခ၊ သင်သည် ဤပေါဋ္ဌိကကို သိပြီလော” ဟုမေးတော်မူ၏။ ထိုသာခသည် ဆိတ်ဆိတ်နေသည်ဖြစ်၏။ (၅၅၀။ တ-၆၅၀။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Then the king asked him, “Well, Branch, do you recognise this man Pottika?” He (Branch) **was dumb**. (The Jataka: Vol. III & IV: Book X: p-27) (was dumb = was silent)
- “ယုံသို့င်မပြ၊ ပဲ့ဘဝမတဲတဲကိုလေပ် ပဲ့ကာလပိုမဒ်ဓမ္မပါလတေံဂ် ဓိန်အစာဒိသာပါမောက္ခဂ် ဟိုကုမရှာတ် ‘ပဲ့ကာလလှဟ်ဂုံဂ် ကောန်တလအဲချိုတ်အာတဲရ။ ဣဂုံဇုတ်ဇေံရံ ဂလာန်ဂ် မရှာတ်ဟုံပွေဟ်တဲ ‘ကာလကောန်ပိုမသွတ်တဲဂ် ဒးပကာဂစိုတ်မွးဂ် ဟုံမွဲသွံ’ ရဲဂုံမရှာတ်ဟို တဲ ပဲ့ကာလလှဟ်ဂုံ မှုဂ်မရှာတ်သွေံပွေဟ်နွံတုန်ရော” ကျပ်တြဲဟိုတဲ ကုမ်သို့င်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၄၄၇။ ၇-၁၅။ အစွောံ။) (ကွပ်သို့ = ဆိတ်ဆိတ်နေသည်)

- ကာလက္ကသိသိင်္ဂီဟိုဒွင် အကြိုစရဲရဲပရိသေအလမ္မာသာ နှုးဂတာဝင် နီကိုလအိတ်မုတ်သော်ဂ် အလမ္မာသာကွပ်ခီဒွင်ရ။ ဂလာန်က္ကသိသိင်္ဂီဂ် ဝံမိင်တဲ ဒဒ်က္ကသိသိင်္ဂီ စိတ်မစပ်အာပွဲကာမဂုန်ဂ် တီကေတ်တဲ ---။ (၅၅၀။ ၆-၅၂။ ၈-၃၄၅။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ခြေဖျားမှစ၍ ဆံဖျားတိုင်အောင် မိမိဂုဏ်အထူးကို က္ကသိသိင်္ဂီရှင်ရသေ့ ချီးမွမ်းပြောဆိုသည်ရှိသော် အလမ္မာသာနတ်သမီးသည် ဆိတ်ဆိတ်နေလျက်၊ -- ထိုက္ကသိသိင်္ဂီရသေ့ မိန်းမောတွေဝေသည်၏ အဖြစ်ကို သိ၍ ---။ (၅၅၀။ ပဉ္စ-၈၇/၈၈။ ညောင်ကန်။)

ကွပ်+ (Compound Verbs)

‘သွိုက်ကွပ်’၊ ‘ဂူအ်ကွပ်’၊ ‘ဒတ်ကွပ်’၊ ‘ခိုအ်ကွပ်’၊ ‘မင်ကွပ်’၊ ‘အောပ်ကွပ်’၊ ‘ကွပ်ကလင်’၊ ‘ကွပ်သွိုတ်’၊ ‘ကွပ်ခေတ်’ / ‘ကွပ်ခေတ်’။

- ကျိုဂ်တုန် ဂလာန်ပုန်ဂတး နူဇာဒိသိုင်ဗြဲဂ် ဟံကလိဂံတဲ “ဇာဒိသိုင်ဗြဲဂံ ခေံပံဒးဂွပ်ကိုအဲရ” ဂးတဲ သိုစင်စင်တူဂ် စသတိကိကွပ်ဒွင် ပွဲဂိုဟ်သံမထိုက်တော်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၁၅။ ပ-၄၂။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ မြေခွေးသည်လည်း ခြသေ့မငယ်၏အထံမှ စကားတုံ့ကိုမရ၍ “ယခုအခါ၌ ခြသေ့မငယ်သည် ငါ့အားအမျက်ထွက်၏” ဟု နှလုံးမသာယာခြင်းသို့ရောက်၍ ဖလ်ဂူသို့ဝင်၍ အိပ်၏။ (၅၅၀။ ၃-၉။ ညောင်ကန်။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ The Jackal, finding that no answer came (from the Lioness), felt sure she cared nothing for him; so back he went to his Crystal Cave, and lay down in much misery. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-5) (ဝေါဟာရမန် ‘ကွပ်’ ဒွဲဝံဂ် ပွဲမုဗ္ဗာကို ပွဲမုဗ္ဗာကို အဓိပ္ပါယ်ဟံပြာကတ်ရ။ ‘သွိုက်ကွပ်’ မွးဝံ ‘သွိုက်သွိုတ်ဒွင် ဟံဟိုအရေဝ် ဟံပချီဇကု’ ကေတ်အဓိပ္ပါယ်မာန်ရ။)
- ဝူကျပ်တုန် ပွဲတဲယးဂ် ပအင်္ဂုမယဲတဲ ဟိုလင်ကိုဗြဲကမ္မောန်တံဂ်တဲ သွိုက်ကွပ်ဒွင်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၂၈။ ၃-၆၃။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ ထိုမိဖုယားသည် နက်ဖြန် နာသောအခြင်းအရာကိုပြု၍ အလုပ်အကျွေးတို့အား အမှတ်ပေး၍ အိပ်၏။ (ညောင်ကန်။/ ၅၅၀။ ၃-၅၀၉။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ Next day, the queen lay down, as though ill, giving instructions to her maidens. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-269) (‘သွိုက်ကွပ်’ = ‘သွိုက်သွိုတ်ဒွင် ဟံဟိုအရေဝ် ဟံပချီဇကု’)
- ခြဲနန္ဒိယဂ် ပွဲခြံသွတ်မွဲဂ် ဟွေဝ်လင်မိကိုမဇကုဇာဂ်တဲ သွိုက်ကွပ်ဒွင်ပွဲတိုဂ်ရ။ မွိုဟ်ဂမ္တိုင်ဗိုင် ကျင် စိပ်ခြံနန္ဒိယဂ်တဲ ညးဗိုင်ဒွင်ရ။ (၅၅၀။ ၆-၃၈၅။ ၃-၄၀၁။ အစွောံ။) ပွဲမုဗ္ဗာ/ နန္ဒိယသမင်သည် တစ်ခုသောချို၌ မိဘတို့ကိုယူ၍ မြေ၌ဝပ်၏။ လူတို့သည် အထူးထူးသော ကာလကန်နက်စွဲကိုကုန်လျက် များစွာနှိပ်စက်ကုန်၍ ချိုတို့ကိုရိုက်ကုန်၏။ (၅၅၀။ တ-၁၇။ ညောင်ကန်။)

- (ဣသိဗောဓိသတ်) စသိုင်အရီဇ္ဈာန်တုံ ဂုံတန်ဒိုင်ရ။ ကျွဲမအန်တကိုသီလမဲ့ဂုံ ခေံကျင် ပွဲထ မောင်ကတောင်ဗောဓိသတ်ဂုံ ပွမပအာမေထုန်ဂုံ ခေံပရ။ ဗောဓိသတ် သိုက်ရနက်ဗပေင် ဥ ပေက္ခာပါရမီတုံ ဇွံကွမ်ဒိုင်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၂၇၃။ ဒု-၃၅။ အစွောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ (ဘုရား လောင်းရသေ့သည်) ဈာန်ကစားခြင်းကို ကစားလျက်နေ၏။ --၊ ဘုရားလောင်းသည် အ လွန်လျစ်လျူရှုသတတ်။ ဥပေက္ခာပါရမီကို ဖြည့်သတတ်။ ထိုဘုရားလောင်းသည် ကျောင်း တံခါး၌နေစဉ် တရသော သီလမရှိသော ပြစ်မှားတတ်သောမျောက်သည် လာလတ်၍ (ဘု ရားလောင်း၏)နားပေါက်တို့၌ အင်္ဂါဇာတ်ကို သွင်းသောအမှုကို ပြု၏။ ဘုရားလောင်းသည် မမြစ်မူ၍ လျစ်လျူရှုလျက်နေ၏။ (၅၅၀။ ဒု-၄၆၉/၄၇၀။ ညောင်ကန်။) (ဝေါဟာရမန် ‘ကွပ်’ ဒွာဲဝွံဂုံ ပွဲမူဗ္ဗာဂုံ အဓိပ္ပါယ်ဟံ့ပြာကတ်ရ။ ‘ဂွမ်ကွပ်’ မှးဝွံ ‘ဂွမ်သိုတ်ဒိုင် ဟံ့ဟိုမဲ့ သာ် ဟံ့ပချီဇကု’ ကေတ်အဓိပ္ပါယ်မာန်ရ။)
- သိုင်ဣန်ညာတ်ကေတ် ဒဒ်သိုင်ဗတဲ သိုက်ကိုဒါန်လမျိုဂုံတုံ သိုင်ဣန်စေံကျင်တုံ ပရုပ်ဗမှး တုံ ‘အဲစံတေံသီလညီ’ ချပ်တုံ ပြာပ်အာဇရေင်ဖေအံဂုံ(ကွာ)တုံ ဒတ်ကွမ်ဒိုင်ရ။ ဖေအံဂုံ ညာတ်ဗမှးတုံ သွာန်တိုန်ရ။ “ယံဗမှး၊ မူရ်ပိုက်မဲ့နွံတုံ မကျင်ဒတ်ဒိုင်ရော” ဖေံသွာန်။ (၅၅၀။ ၉-၃၁၆။ ဒု-၁၇၈။ အစွောံ။) ပွဲမူဗ္ဗာ/ သိကြားမင်းသည် ဆင်ခြင်လတ်သော် ထို အကြောင်းကိုမြင်၍ ယုန်မင်းကိုစုံစမ်းအံ့ဟု ရှေးဦးစွာ ဖျံ၏နေရာသို့သွား၍ ပုဏ္ဏားအသွင် ဖြင့် ရပ်၏။ “ပုဏ္ဏား၊ အဘယ်အကျိုးငှာ ရပ်သနည်း” ဟု (ဖျံသည်)မေးလတ်သော် -- (၅၅၀။ ဒု-၆၄၈။ ညောင်ကန်။) ပွဲမူအေင်္ဂလိက်/ At this splendid display of virtue, Sakka’s white marble throne manifested signs of heat. Sakka on reflection discovered the cause and resolved to put this royal hare to the test. First of all he went and stood by the otter’s dwelling-place, disguised as a brahmin, and being asked why he stood there, ----- . (The Jataka: Vol. III & IV: Book IV: p-36) (ဝေါဟာရမန် ‘ကွပ်’ ဒွာဲဝွံဂုံ ပွဲမူဗ္ဗာကို ပွဲမူအေင်္ဂ လိက်ကို အဓိပ္ပါယ်ဟံ့ပြာကတ်ရ။ ‘ဒတ်ကွပ်’ မှးဝွံ ‘ဒတ်သိုတ်ဒိုင် ဟံ့ဟိုမဲ့သာ် ဟံ့ပချီဇကု’ ကေတ်အဓိပ္ပါယ်မာန်ရ။)
- “ဂစေံကျင်ဟိုက်မဲ့ဂုံ ကိုပသိုင်ရ” (ဂစေံဂမ္ဘိုင်ဂး။) ဒ်သိုင်တုံရ၊ ပွဲကာလဂုံ သာ်ဝွံဂစေံမဲ့ ဟို တိုန်ပုန်၊ “ကိုကျင်ဟိုက်ပသိုင်မှးဂုံ အဲဂရင်ပွဲညးဂမ္ဘိုင်ညီအံ။” “ဂရင်ပွဲရ” ညးဂမ္ဘိုင်ဂး။ ဂ စေံဂုံ ဗြဟ္မာအာမဲ့ဝါ ဗြဟ္မာအာဓါဝါ ဒိုအံကွမ်ဒိုင်ဏီရ။ ဗြဟ္မာပေင်ပိဝါတုံ ကာလဂုံ ချင်မဲ့ကျွဲ ဟိုတိုန်ရ။ ---။ (၅၅၀။ ၉-၂၇၀။ ဒု-၂၉။ အစွောံ။) (ဒိုအံကွပ် = ဒိုအံသိုတ်ဒိုင် ဟံ့ဟို မဲ့သာ်)
- သိုင်ဣန်တုန် ကမာင်ချင်သျှင်စံဒစာ်ဟတ်ဂုံ သိုကျိုဂုံ စလင်လုပ်ကျင် ပွဲချင်ဂုံရ။ ညးချင် ဂမ္ဘိုင်ညာတ်တုံ ဖေက်ဂွံက်တုံ လုပ်အာပွဲသိုဇကုတုံ ဒပ်လပ်တရင်ရ။ မံင်ကွမ်ဒိုင်အိုတ်ရ။ ကျို ဒမျိုင်ဂုံတုန် သိုကိုမပြဟ်ပြေဟ်ဂုံပတုံ ဘကမ္ဘတ်ညးအိုတ်ရ။ (၅၅၀။ ၉-၄၆၉။ ၇-၁၆၂။)

အစော့။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ သိကြားမင်းသည်လည်း တဆယ့်ရှစ်တောင်ရှိသော မြို့တံခါးကို ခုန်လွှား၍ ခွေးနက်ကြီးနှင့်တကွ မြို့တွင်းသို့ဝင်၏။ လူတို့သည် ကြောက်လန့်ကုန်သဖြင့် ပြေးကြကုန်၍ အိမ်တွင်းသို့ဝင်၍ ဗုန်းကုန်၏။ ခွေးနက်ကြီးသည်လည်း မြင်တိုင်းမြင်တိုင်းကုန်သော လူတို့ကိုလိုက်၍ ပြင်းစွာထိတ်လန့်စေလျက်၊ ---။ (၅၅၀။ စတု-၅၆။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ But Sakka overleapt the wall, eighteen cubits in height, and with his hound stood within the city. The people in terror ran away into the houses, and made the doors fast. (The Jataka: Vol. III & IV: Book XII: p-113)

- (ဗောဓိသတ်)ဣသိစေးသူ့က စွဲလပ်သပိုင် မူးပန္နသဘာဂ်တု ခေဟံဒွင်ဥာရ။ ပဲ့ကာလဂ် နဂ်ဂ်ဒ သပဝ်ဒြေပ်ကျင် နဂ်ပရုပ်ကလောံမ္ပိက်မ္ပဲတု ဂျက်လောပ်အာသပိုင်ဣသိဂ်တု အောပိကုဗိဒွင် ရ။ (၅၅၀။ ၈-၁၅၄။ ပ-၄၃၅။ အစော့။) (အောပ်ကွပ် = အောပ်ဒွင် ဟုံဗရုပင် ဟုံပချီ ၈ကု) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ (နဂါးသည်) ဂဠုန်၏အဖြစ်ကိုသိ၍ သေခြင်းမှ အလွန်ကြောက်ရကား မြို့မှထွက်၍ မြစ်ဆိပ်သို့ပြေးလေ၏။ ဂဠုန်သည်လည်း ထိုနဂါးကိုဖမ်းအံ့ဟု လိုက်၏။ ထိုအခါ ဘုရားလောင်းသည် ရသေ့ဖြစ်၍ ---၊ ရေသနပ်ကိုဝတ်၍ လျှော်တေသင်္ကန်းကို ထားပြီးလျှင် မြစ်သို့သက်၍ ရေချိုး၏။ နဂါးသည် “ဤရဟန်းကိုမှီ၍ အသက်ကိုရပါအံ့” ဟု ပကတိအသွင်ကို စွန့်ပြီးလျှင် ပတ္တမြားတုံးအသွင်ကို ဘန်ဆင်း၍ လျှော်တေသင်္ကန်းကြားသို့ ဝင်၏။ (၅၅၀။ ဒု-၁၉။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Now the Bodhisatta was a recluse, ----- putting on a wet cloth and doffing his garment of bark; and he was bathing in the river. “I will make this recluse,” thought the Serpent, “the means of saving my life.” Putting off his own proper shape, and assuming the form of a fine jewel, he fixed himself upon the bark garment. The Garula in full pursuit saw where he had gone; ----. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-10)
- ပဲ့ပယံဂ္ဂုညိ သိုင်ကိုမ္ပိတ်တိတ်ဗပုင်ဗပင် ကုဗိကလေဇိပဲ့ဘာတအ်ဂ်ရ။ ---။ (ထေရ်စါဇကု မဟိုဒွင်အရေဝ်ဂ်) --- ပဲ့ကာလဂ် မ္ပိတ်ဗပုင်ဗပင်တံဂ် ကုဗိကလေဇိဒွင်ရ။ (၅၅၀။ ၈-၂၈၃။ ဒု-၇၂။ အစော့။) ပဲ့မူဗ္ဗာ/ (မင်းသည်) ထိုအခါ၌ “ရဟန်းတို့၏စကားကို နားထောင်ကြကုန်လော့” ဟု သူလျှိုယောကျာ်းတို့ကို စေ၏။ ထိုသူလျှိုယောကျာ်းတို့သည် ထိုအခါမှစ၍ မင်းစေတိုင်း ပြုကုန်၏။ ---။ ထိုသူလျှိုယောကျာ်းတို့သည် ထိုနှစ်ပါးကုန်သော မထေရ်တို့၏စကားကို နားထောင်လျက် ရပ်ကုန်၏။ (၅၅၀။ ဒု-၅၁၉။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ Then the king despatched couriers, bidding them listen to the converse of the Brothers at a suitable time. ----- Now just then the couriers stood listening to their talk. (The Jataka: Vol. I & II: Book III: p-275)
- ဂဒြာဂမ္ပိုင်ဂ် ခေသုင်ဒးဥာဇဇါက်မုက်ဒြာတ်တု ခေဗ္ဗုတ်တု ခေဒိင်ထလတ်တု ပဲ့ခေဗြဂ အတ်တရ။ ခေဂ်ကုသိန္နိတံ ဥာမုက်ဒြာတ်မန္တကုရ်ဂ် ခေသုင်တု ခေကုဗိသန္ဓိတိဒွင်အိုတ်ရ။

(၅၅၀။ ၈-၁၈၃။ ပ-၅၁၉/၅၂၀။ အစွော။) ပဲ့မူဗွာ/ ဤမြည်းတို့သည် မုဒရက်ဖတ်ကို စစ်သောအရည်ကို သောက်ရခြင်းကြောင့် ယစ်ကုန်သည်ဖြစ်၍ ခုန်လွှားပေါက်ကန်ကုန်သော အားဖြင့် မြည်ကုန်လျက် သွားကုန်၏။ သိန္ဓဝအမျိုး၌ဖြစ်ကုန်သော သိန္ဓောမြင်းတို့သည်ကား အဦးဖြစ်သော အဖျော်ရည်ကို သောက်ကုန်၍ **အသံကင်း**ကုန်လျက် **ငြိမ်သက်**စွာနေကုန်၏။ မရွှင်မြူးကုန်။ (၅၅၀။ ဒု-၁၃၃။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ “Look there! How mad these donkeys are from that sorry drink! How they bray, how they caper? But those fine thorobreds that drank the strong liquor, they **make no noise**; they are **perfectly quiet**, and jump not at all. -----.” (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-66)

- တွက်နဖစချေရုံ သတ်မာ်ညးစဟ်ကျေတဲ ညးကေတ်နင်သကိုဟ်စုတ် ပဲ့ဒိုဟ်ဂ်ရ။ ကနဲကွက်မဲ့ ပဲ့ဥဒျာန်ဂ် စေံကျင်နုဆုတဲ ခေံသေံဝံမာ်မဲ့သေံတဲ ခေံဒြေပ်တိုန်အာဆုတဲ ခေံဒိုဒိုဒိုပဲ့ကွာင်ဆုဂ် တဲ ခေံစတ်မာ်ဂ်ရ။ သတ်မာ်မဲ့မဂ် ပြဟ်စေံအာနုတဲခေံဂ် ခေံဗူးတဲဗက် ဇာရပ်မာ်မဲ့မဂ်ရ။ မမာ်သိုသေံဂ် ဒတုံစေံအာသိုဖအိုတ်တဲ ကနဲဂ် **ကဏပ်ဇေံ**ဒိုင် ညင်ညးမကျဒြပ်ဒွဲလီကသာပ်ကို သိုမစံင်တူတ်ဂ်ဒိုတဲ **ကဏပ်ဇေံ**ရ။ (၅၅၀။ ၈-၁၇၆။ ပ-၄၉၇။ အစွော။) (ကွပ်ဇေံ = ကွပ်ဇေဝ်။/ ဇေဝ်-ဇေံ = ကသာပ်ဟံစိုပ်ဒတဲတဲ ရှင်ရှုဟောံတံ။) ပဲ့မူဗွာ/ မြင်းတို့၏ အကျိုးငှာ ကုလားပဲတို့ကိုပြုတ်ပြီးလျှင် ဆောင်ခဲ့ကုန်၍ မြင်းစားခွက်၌ ထည့်ကုန်၏။ ဥယျာဉ်၌ မျောက်တို့တွင် တခုသောမျောက်သည် သစ်ပင်မှဆင်း၍ ထိုမြင်းတို့စားခွက်မှ ကုလားပဲတို့ကိုယူ၍ ခံတွင်းကိုပြည့်စေပြီးလျှင် လက်တို့ဖြင့်ယူ၍ ခုန်၍ သစ်ပင်၌ထိုင်လျက် စားအံ့သောငှာ အားထုတ်၏။ ထိုအခါ၌စားစဉ် ထိုမျောက်၏လက်မှ ကုလားပဲတစေ့သည် မြေ၌ကျ၏။ ထိုမျောက်သည် ခံတွင်းဖြင့်ငှင်း လက်ဖြင့်ငှင်း ယူအပ်ကုန်သော အလုံးစုံကုန်သော ကုလားပဲတို့ကို စွန့်ပြီးလျှင် ဆင်းသက်၍ ထိုကျလေသော ကုလားပဲတစေ့ကိုသာ လျှင် ကြည့်လတ်သည်ရှိသော် ထိုကျလေသော ကုလားပဲတစေ့ကို မမြင်၍သာလျှင် တဖန် သစ်ပင်သို့တက်၍ တရားတွေ့ရာ၌ တထောင်သောဥစွာမှ ရှုံးသောသူကဲ့သို့ စိုးရိမ်လျက် မျက်နှာမသာသည်ဖြစ်၍ သစ်ခက်၌နေ၏။ (၅၅၀။ ဒု-၁၀၅။ ညောင်ကန်။) ပဲ့မူအေဂံလိက်/ At that moment the people had steamed some peas for the horses, and poured them out into a trough. One of the monkeys that lived in the park jumped down from a tree, filled his mouth and hands with the peas, then up again, and sitting down in the tree he began to eat. As he ate, one pea fell from his hand upon the ground. Down dropped at once all the peas from his hands and mouth, and down from the tree he came, to hunt for the lost pea. But that pea he could not find; so he climbed up his tree again, and **sat still**, very **glum**, looking like some one who had lost a thousand in some lawsuit. (The Jataka: Vol. I & II: Book II: p-52) (to sit still = ဝူအံ့ဒိုင်ဟံ့ချီ။ ဝူအံ့ညိုင်ဒိုင်။/ to be glum = ဇဝ်/ဇေဝ်။ ရှင်ရှုဟောံတံ။)

